

1. יוזמה רוסית חדשה בנושא הישראלי-פלסטיני

התהליך המדיני הנדון, הינו המגעים לקיום מפגש פסגה במוסקבה בין ראש הממשלה בנימין נתניהו לנשיא הרשות הפלסטינית מחמוד עבאס, בתיווכו של נשיא רוסיה ולדימיר פוטין. בתקופה האחרונה, לאחר שנדחקה מהזירה הפוליטית במזרח התיכון, על ידי ארה"ב, רוסיה מנסה לקחת חלק פעיל ומשמעותי בכל הנוגע למדיניות המזרח התיכון. כחלק ממאמצים אלו, מנסה היא להשפיע על התהליך המדיני לקראת הסדר ישראלי-פלסטיני. בראייתה, רוסיה היא גורם חשוב ומשמעותי בקידום הדיאלוג ופלטפורמת המשא ומתן בין שני הצדדים, היות והיא גורם המציג יחסים טובים עם שני הצדדים. רוסיה פועלת רבות על מנת לקדם מפגש זה, מכמה סיבות. פוטין פועל רבות למצב את רוסיה כמעצמה עולמית, והליך משמעותי זה במזרח התיכון יתרום לשאיפתו זו. בנוסף, רוסיה פועלת לשיפור יחסיה עם מדינות ערב, ולהוכיח כי היא צולחת במקום בו ארצות הברית כשלה. בנוסף, יש הרואים פעילות אינטנסיבית זו מהצד הרוסי לקיום מפגש פסגה זה, מכיוון שהרוסים רואים ביוזמה הצרפתית, תחרות למעמדם החדש במזרח התיכון, ורצים להכשיל מהלך צרפתי זה על מנת לשמור על יתרון באזור זה. יוזמת השלום הצרפתית חותרת לוועידת שלום עולמית בין השותפים העיקריים למשא ומתן ואחד משלביה הינו התייעצות עם הישראליים והפלסטינים לקיום וועידת שלום זו.

שני הצדדים לא הראו אופטימיות והתלהבות ליוזמת פוטין, כמו שהפיגנו הצד הרוסי, אך נציגים משני הצדדים נשלחו לרוסיה על מנת להראות את נכונותם להיענות ליוזמה הרוסית שיזם פוטין. הרוסים שואפים במפגש זה להפרשת הקיפאון המדיני בין הצד הישראלי לצד הפלסטיני. נקודת המוצא הרוסית היא, כי הסטטוס-קוו שנקבע בין שני הצדדים אינו מקובל ואינו ישים עוד, ויש צורך להגיע להסכמות חדשות בין שני הצדדים על ידי התנעת הליכים מדיניים. התוצאה המתבקשת הינה הקמת מדינה פלסטינית עצמאית. תוך שמירה על שקט אזורי ומדיני בין השכנות. הצד הפלסטיני הביע נכונות להשתתפות במפגש זה, אך התנה הגעתו בביצוע תנאים מוקדמים על ידי הצד הישראלי. הפסקת הבנייה בהתנחלויות ושחרור אסירים פלסטינים. הצד הישראלי, עיכב את מתן הסכמתו ואישורו למפגש זה בתחילה והגיב באדישות לקיום התנאים המקדימים על מנת לקיים את המפגש. הרוסים מצידם, כמחאה על האדישות הישראלית, הפעילו שורת לחצים על הצד הישראלי במטרה לגרום להם להשיב בחיוב על ההצעה למפגש זה. הועלתה ביקורת מהצד הרוסי על נושא הבנייה בהתנחלויות, בנוסף רוסיה הדגישה והבהירה כי לא תהיה לצד ישראל באו"ם אם וכאשר תעלה הסוגיה הישראלית-פלסטינית לדיון. בנימין נתניהו נעתר לבסוף, והשיב בחיוב לאחר שיחת טלפון עם פוטין וליבון הנושאים השנויים במחלוקת. נתניהו הוסיף והבהיר כי ישראל תהיה מוכנה להיפגש בכל עת עם הצד הפלסטיני לשיחות ישירות, אם יהיו מוכנים להיפגש ללא תנאים מוקדמים וולא דרישה לדעת מראש את תוצאות הפגישה ביוזמת הרוסים. וחוזר ומדגיש, כי הוא קורא לאבו מאזן מזה שבע שנים להיפגש עימו לשיחות מדיניות, וכשייעתר אבו מאזן מצידו לקיום פגישה, הפגישה תתקיים. נתניהו יוזם תשובות אלו על מנת להוכיח כי ישראל אינה אשמה בקיפאון המדיני, וכי היא נכונה להיפגש בכל עת על מנת להגיע לפיתרון שיהיה מוסכם על הצדדים השונים. בנוסף,

נתניהו נאלץ להסכים, על מנת לא לגרום לישראל להיתפס כסרבנית אל מול הצעת השלום ועל מנת לא לפגוע ביחסים המדיניים בין ישראל לרוסיה. ישראל מודעת לכך כי נקודת המוצא הרוסית בנוגע לסכסוך הישראלי-פלסטיני, נוטה יותר לצד הפלסטיני. דבר המתבטא בסוגיות מדיניות נוספות, אך ישראל מצידה חוששת לסרב להצעה רוסית זו, על מנת לא לגרום למעצמה הרוסית לעמוד כנגדה, במיוחד במצב רגיש כישראל בעולם. לאחר קשיים אלו והיערתותם של הצדדים השונים להצעה הרוסית, מתקשים הצדדים למצוא מועד מתאים לפגישה במוסקבה שיסותר לשניהם. יש שיגידו שכל צד דוחה את מועד הפגישה, כי הם אינם אופטימיים כלל. בהצהרות הפומביות של השניים לערוצי התקשורת השונים בעולם, הם מדגישים שוב ושוב כי מצידם, הפגישה יכולה להתקיים בכל עת, והם ממתנים לאישורו של האחר. ביוני 2016, שר החוץ הרוסי, סרגיי לברוב, טען כי במהלך ביקורו במוסקבה, הביע נתניהו נכונות לקבל את יוזמת השלום הערבית ללא שינויים. יוזמת השלום הערבית הינה תכנית מדינית של הליגה הערבית כפתרון לסכסוך הישראלי-פלסטיני, לפיה יחסי מדינות ערב וישראל יגיעו לפיתרון במידה ותתבצע נסיגה ישראלית מלאה משטחי רמת הגולן, רצועת עזה ויהודה ושמרון והקמת מדינה פלסטינית עצמאית שבירתה מזרח ירושלים. לברוב ציין, כי אם הצדדים יסכימו כי מסמך זה מקובל עליהם, יוכל הוא לשמש כבסיס איתן להמשך קיום המשא ומתן. לאחר דבריו, נמסר מלשכת נתניהו, כי היוזמה הערבית כלל לא נדונה בשיחה עם פוטין וכי אין היוזמה הערבית יכולה לשמש תכתיב לישראל, אלא נושא לדיון ביען ישראל לבין מדינות האזור במטרה לקדם שלום אזורי עם מדינות ערב.

2. ניתוח התהליך

• סוג המו"מ

המשא ומתן כמתואר, הינו משא ומתן עקיף¹. ישנו הצד הישראלי ומנגד הצד הפלסטיני. שני הצדדים לא הגיעו להבנות הדדיות ונוצר תהליך מדיני מוקפא, ללא תקשורת ישירה בין שני הצדדים. רוסיה הציעה עצמה כמתווכת בין שני הצדדים, וכמקום פיזי ומדיני לחידוש המשא ומתן ביניהם. ההסכמה לתיווך הרוסי נובעת מקיום קשרים מדיניים חיוביים בין שני הצדדים לצד הרוסי לשניהם אכן רואים ומכיירים הסמכות הרוסית ליצירת משא ומתן לפיתרון מדיני. הצורך בתיווך הרוסי הוא מכיוון שהצדדים אינם רוצים לקיים דיאלוג ביניהם, אך יש להם בכל זאת אינטרס להידבר באופן כלשהו. הקושי הקיים בתיווך עקיף הינו קיומו של צד שלישי בדרך למשא ומתן. מהצד הישראלי, יש תחושה לראייה, כי המתווכים, שצריכים להיות ניטראליים, מגיעים עם העדפה ברורה לצד הפלסטיני. תחושה זו מתבססת על הנחת היסוד העומדת בבסיס התפיסה הרוסית את הפתרון לסכסוך, כי צריכה לקום מדינה פלסטינית עצמאית, שבירתה היא מזרח ירושלים והפסקת הבנייה בהתנחלויות, ומנגד נקודות זכות מועטות לצד הישראלי המשא ומתן הנדרש.

¹ גליון, א' (1996). דינאמיקה של משא ומתן מתיאוריה ליישום. עמ': 36-38, 251-303. תל אביב: רמות.